

Bc. Veronika Raušová

„Hedging“ v odborných lingvistických studiích / „Hedging“ in academic discourse: linguistic research articles

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, diplomová práce, srpen 2016, 116 stran + příloha + CD

Posudek oponenta

Diplomová práce Veroniky Raušové si klade za cíl porovnat typy a četnost využití atenuace v závěrech odborných lingvistických článků psaných rodilými mluvčími angličtiny a češtiny, s předpokladem častějšího využití strategií orientovaných na čtenáře u rodilých mluvčích.

V teoretické části autorka charakterizuje základní specifika akademického diskurzu v české a anglofonní tradici (kompetitivnost, interaktivita, asertivita, přítomnost autora, atd.), které se do užívání typů a prostředků atenuace promítají. Oddíl 2.3 vysvětluje pojem „hedging“ (atenuace promluvy/prostředky zmírňující dopad promluvy) na základě definice Fraserovy (2010) a vývoj chápání tohoto konceptu. Oddíl 2.4 předkládá taxonomii formálních prostředků: jsou zde zařazena slovesa (modální s jistotným významem, reporting verbs), příslovce vyjadřující různé typy neurčitosti, substantiva (str. 30 - jak je autorka spokojena se zařazením kategorie *research process nouns – database* – nejde spíše o dopad významu posesiva?), některé sémantické typy adjektiv, zájmena a syntakticko-gramatické struktury jako jsou podmínkové věty, pasiva či otázky. Další předložené klasifikace se týkají funkcí atenuačních prostředků (Salager-Meyer, Hyland, Malášková). Autorka volí klasifikaci Maláškové – je její popis *hedges aim at greater accuracy* odpovídajícím popisem atenuace?

Materiálem pro empirickou analýzu jsou závěry z 2x 23 odborných článků (300-700 slov každý, s celkovým rozsahem 23.365 slov), které autorka podrobně analyzuje a kde identifikuje prostředky atenuace pomocí testů vlivu vypustitelnosti. Rozsáhlá kapitola 4 předkládá analýzu materiálu ze dvou pohledů: nejprve inventarizuje prostředky na základě formální klasifikace (1.957 jednotek), a následně je promítá do inventarizace tří typů strategií (*content-, writer- nebo reader oriented*, celkem 2.342 strategií). Lze nějak komentovat vzájemný poměr jednotek v obou klasifikacích při vědomí, že jedna strategie může obsahovat *compound hedges* (vztah ke komentáři na str. 91-92)?

V klasifikaci formální autorka nachází zhruba podobnou frekvenci prostředků v obou zdrojích: podstatné výsledky předkládá tabulka 9 na str. 47, která ukazuje v některých (pod)skupinách signifikantní rozdíly (u zájmen, tentative cognition nouns, či neurčitých adjektiv), přesto občas nacházíme shrnutí typu: str. 48 - *Nevertheless there does not seem to be any pattern that would allow drawing any conclusions based on these results ..* nebo na str. 62 - *There is a significant difference in frequencies between the two corpora in this category, however this seems to be caused by items of very low frequencies in the NES and this result does not seem to be indicative of any distinguishable patterns or tendencies in use.* Autorka už zároveň v některých pasážích propojuje prostředky s odkazy na funkční klasifikací. U formální klasifikace by bylo třeba přesněji vymezit formu na str. 69-70 – *in general* – adverb?, podobně *essentially* a *in essence*, str. 74? Na základě svého materiálu autorka přidává skupinu dalších adverbii (čas, místo, způsob, zejména časté *here* v NES (str. 76) – jsou tedy všechna deiktika atenuační, např. *this study*? Významný rozdíl představují i zájmena, což lze korelovat s vyšším výskytem pasiva v NCS. Jsou generická *we* reader-oriented (str. 78 př. 99 nebo str. 39, př. 45)?

Oddíl 4.2 přináší funkční analýzu strategií sumarizovanou v tabulce 35, která potvrzuje rozdíl nikoliv v množství, ale v typu strategií (NES jsou více zaměřeny na čtenáře). Rozdíly se však objevily i v rámci jednotlivých strategií (např. již pozorované zastoupení adverbii). Autorka se rozhodla katalogizovat atenuační prostředky orientované na obsah zvlášť – v čem spočívá rozdíl od pojetí Maláškové (diskuze na str. 92-93)? Jakými prostředky je indikována strategie *impersonal reference to methods/research and its limits* (str. 99)?

V jakém vztahu je vágnost a atenuace (hedging) – např. *I think collocates with a number of discourse markers, e.g. and, but, so, well, yes and no* (str. 86)?

Autorka ve své analýze zpracovala úctyhodné množství materiálu. Je třeba ocenit, že se snažila jak o formální, tak funkční pohled, což však při, dle mého názoru, autorčinu širokému pojetí toho, co spadá pod hedging, je extrémně náročné. Vzhledem k tomu, že metodologie je uplatněna konzistentně na oba vzorky, nepředstavuje ale otázka širokého či užšího pojetí problém. Obtíž pro formální klasifikaci mohou představovat syntaktická synonyma: lze např. chápat participium *compared* podobně jako *if*-clause?- např. v *Compared to the incidence of I think, the distribution of I mean and I believe is not that high.* (NCS), viz i *essentially* x *in essence*. (Dovolím si upozornit i na ne zcela průhledné formulace v úvodu: v části 2.4.1 – *the formal taxonomy focuses primarily on semantics of the individual items and divides them accordingly into categories* – jedná se spíše o sémantické dělení v rámci formálně vymezených prostředků, podobně „*I have decided to employ categorization based on meaning of the adverbs rather than on their syntactic roles. This decision ... will ensure some level of homogeneity of the formal taxonomy.* (str. 27)). Vyplývá z Tab. 36, 37 a 38, že v podstatě lze korelovat formální prostředky a funkce? Domnívá se autorka, že by k podobným výsledkům bylo možné dojít na základě srovnání automaticky vygenerovaného seznamu lexémů?

Poznámky k jednotlivostem:

- chyby v interpunkci, včetně čárek před *that*, např: str. 18, str. 25, 29, 52, 92, str. 64 – chybějící čárka před *which*; psaní desetinných čárek!

Str. 20 – *every author has the ability to choose a strategy*

Str. 25 – je *therefore* spojka?

Str. 41 – *in order to be available to analyse the differences?*

Str. 46 – *the following table chapter offers an analysis*

Str. 60 – je *tend* linking verb?

Str. 62 – *in the example above* – below?

Str. 69 – pozn. 21 – *while modifying adjectives and other adverbs, these ... ?*

Str. 74 – *However, not essentially, not almost ..*

Str. 83 – *only five nouns* > adjectives

Str. 87 – *it has been indicated above* – empty *it*?

Str. 107 – úroveň číslování *Discussion of results?*

Str. 90 – užití *may* ve 2. odst.?

Str. 98 – *there is a huge difference between the frequency of abstract rhetors in the NES corpus > attribution to literature*

Nezformátovaná bibliografie, závěr a resumé, nepopsané CD, v příloze neobjasněný způsob vyznačení výskytů

Práce bezesporu zadaný úkol splnila a empiricky potvrdila pracovní hypotézu. Ve své metodologii se snažila o srovnatelnost s podobnými studiemi, zároveň však autorka s předešlými postupy dokáže polemizovat. Pečlivostí při volbě dat i zpracováním velkého objemu dat prokázala schopnost orientace v poměrně složité problematice. S objemem dat a dvěma analytickými přístupy souvisí i rozsah práce (112 stran textu). Nelze se však částečně ubránit dojmu, že formát mohl být kompaktnější (např. otázka, zda je nutné každou kategorii komentovat zvlášť pro NES a NCS v případech, kdy nevykazovaly rozdíl), čemuž by prospělo i doporučené řádkování 1,5. Pokud bude autorka výsledky publikovat, doporučila bych také pro snadnější orientaci u tabulek sumarizujících výskyt lexikálních jednotek (typu Table 16) stínováním vyznačit, které lexémy jsou shodné, či naopak.

Závěr:

Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená studie Bc. Veroniky Raušové kritéria kladená na diplomové práce jednoznačně splňuje. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *velmi dobře* či *výborně*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze, 1. září 2016